УДК 378.018.8:[364-781.14:355.1-057.36-057.75+355.291.1](045)
DOI https://doi.org/10.31392/UDU-nc.series5.2025.103.01

Балдинюк О. Д., Матрос О. О.

ПІДГОТОВКА ФАХІВЦІВ ІЗ СУПРОВОДУ ВЕТЕРАНІВ ВІЙНИ ТА ДЕМОБІЛІЗОВАНИХ ОСІБ НА БАЗІ ЦЕНТРУ ВЕТЕРАНСЬКОГО РОЗВИТКУ

Фахівці із супроводу ветеранів війни та демобілізованих осіб відіграють важливу роль у складному процесі реадаптації ветерана від військової служби до цивільного життя. Саме тому сьогодні актуальним є інтерес до підготовки висококваліфікованих фахівців, які зможуть ефективно допомогти ветеранам, та залучення Центрів ветеранського розвитку до процесу професійної підготовки таких фахівців із супроводу ветеранів.

У статті авторами розкрито роботу Центру ветеранського розвитку при Уманському державному педагогічному університеті імені Павла Тичини щодо підготовки фахівця із супроводу ветеранів війни та демобілізованих осіб, відповідно до оновленого професійного стандарту.

У процесі дослідження авторами було використано метод аналізу психолого-педагогічних джерел із досліджуваної проблеми, методи порівняння та узагальнення. Проаналізовано ряд нормативно-правових документів: Закон України «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту»; Постанова Кабінету Міністрів України «Деякі питання забезпечення діяльності фахівців із супроводу ветеранів війни та демобілізованих осіб», Професійний стандарт «Фахівець із супроводу ветеранів війни та демобілізованих осіб», «Класифікатор професій» ДК 003:2010; інші акти законодавства, які стосуються роботи фахівця із супроводу ветеранів і регулюють надання допомоги ветеранам та підтримку їх адаптації до цивільного життя.

Виокремлено проблеми, з якими стикаються ветерани при поверненні до цивільного життя. Проаналізовано основні вимоги до фахівця із супроводу ветеранів війни та демобілізованих осіб відповідно до вимог професійного стандарту. Розкрито роль Центру ветеранського розвитку у підготовці сертифікованих фахівців із супроводу ветеранів війни та демобілізованих осіб, формування у них компетенцій, необхідних для здійснення заходів з підтримки ветеранів війни, демобілізованих осіб, членів їх сімей.

Ключові слова: *ветерани війни, реінтеграція, фахівець із супроводу ветеранів війни та демобілізованих осіб, Центр ветеранського розвитку, нормативно-правовий аспект роботи з ветеранами, соціальний захист, психосоціальна підтримка, документообіг фахівця по роботі з ветеранами.*

Тривалий характер збройної агресії проти України призвів до тривалих активних бойових дій, що спричинить збільшення кількості українських захисників, які отримають статус «ветеран війни», і їхня частка в суспільстві поступово зростатиме. На сьогодні в Україні налічують 1,2 мільйона ветеранів, а за попередніми прогнозами після закінчення війни кількість ветеранів може вже досягнути до 5–6 мільйонів [18].

Повернення ветеранів до цивільного життя є складним і тривалим процесом. Тому одне з головних завдань суспільства полягає у реінтеграції ветеранів та ветеранок через їх адаптацію до психологічних та соціальних змін.

Як зазначає українська науковиця Т. Захаріна, реінтеграція ветеранів війни є комплексним процесом і пов'язана з «відновленням духовного, економічного, культурного, психологічного потенціалу, фізичного здоров'я, повернення ветеранів до мирної життєдіяльності, яку перервала війна» [5, с. 267].

Важливе значення в реінтеграції ветеранів війни відіграє фахівець із супроводу ветеранів для допомоги у вирішенні економічних, соціальних, психологічних, правових та інших питань.

Питання реінтеграції ветеранів як проблеми дослідження є актуальним у наукових працях українських учених, серед них: питання реінтеграції ветеранів з інвалідністю (Н. Гусак, В. Олійник, А. Соцька та ін.); роль психологічної складової у процесі реінтеграції ветеранів війни (І. Жданова, В. Мозговий, В. Стасюк, О. Шахова); питання соціальної реінтеграції ветеранів російсько-української війни у закладах вищої освіти (Т. Захаріна); досвід зарубіжних країн щодо реінтеграції ветеранів до цивільного життя (Р. Величко, В. Грицанюк, Н. Калмикова, Е. Костишин, К. Ніжейко, Ю. Шевців та ін.); питання соціальної реабілітації та соціального супроводу ветеранів (Ю. Акименко, А. Вербицька, З. Кошулинська, М. Лукашенко, О. Харченко).

Роль ветеранських організацій у реінтеграції ветеранів війни в Україні представлено у наукових працях Т. Аніщенко, О. Кравченко, В. Швець, Н. Гусак. Питання діяльності Центрів ветеранського розвитку розкрито у працях О. Балдинюк, О. Кравченко, В. Квашука та ін.

Цікавим, на наш погляд, є дослідження І. Мамаєва щодо доцільності інституту помічника ветерана, в якому автор розглядає сутність інституту помічника ветерана та його співвідношення з такими інструментами як гаряча лінія, е-карта послуг тощо [6].

Мета статті – висвітлити особливості підготовки фахівців із супроводу ветеранів війни та демобілізованих осіб на прикладі Центру ветеранського розвитку в Уманському державному педагогічному університеті імені Павла Тичини.

Законом України «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту» визначено, що ветеранами війни є «особи, які брали участь у захисті Батьківщини чи в бойових діях на території інших держав, до яких належать: учасники бойових дій, особи з інвалідністю внаслідок війни та учасники війни» [14].

На основі досліджень, проведених Українським ветеранським фондом, можна виокремити проблеми, з якими можуть стикатись ветерани та ветеранки, а саме:

– емоційна нестабільність;
– проблеми з фізичним здоров'ям та труднощі з отриманням медичної допомоги;
– відсутність інклюзивного простору та адаптованого робочого місця для осіб з інвалідністю;
– проблеми з оформленням соціальних пільг;
– конфлікти у сім'ї, родині;
– відсутність роботи;
– невідповідність військового досвіду для цивільного життя;
– нерозуміння з боку суспільства;
– порушення законів, участь в злочинності;
– зловживання алкоголем чи наркотиками;
– самогубства [8].

Одним із пріоритетів державної політики є розвиток ветеранів, що спрямований на всебічну реалізацію їх можливостей та забезпечення соціального захисту. Виходячи з цього, Кабінетом Міністрів України у квітні 2023 року було схвалено Стратегію формування системи переходу від військової служби до цивільного життя на період до 2032 року. Зокрема, дана Стратегія передбачає:

– «оновлення законодавства України, що спрямоване на впровадження системи переходу від військової служби до цивільного життя;
– розроблення переліків послуг у системі переходу відповідно до категорії учасників цієї системи та порядків їх надання;
– формування системи моніторингу за якістю надання таких послуг та оцінки їх якості;
– впровадження новітніх інформаційних технологій накопичення та автоматизованого оброблення інформації у системі переходу та забезпечення взаємодії електронних реєстрів;
– підвищення рівня зацікавленості територіальних громад щодо використання потенціалу учасників системи переходу» [17].

Актуальним в умовах сьогодення було прийняття Міністерством соціальної політики Державного стандарту соціальної послуги соціальної адаптації ветеранів війни та членів їхніх сімей, в якому визначено «зміст, обсяг, умови та порядок надання соціальної послуги соціальної адаптації ветеранів війни та членів їхніх сімей, показники її якості для надавачів цієї послуги усіх форм власності» [11].

Таким чином, питання реінтеграції ветеранів набуває ще більшої актуальності. Це, в свою чергу, зумовлює нагальну потребу у підготовці відповідних фахівців для забезпечення ефективної підтримки переходу ветеранів до цивільного життя.

Відповідно до Наказу Міністерства економіки України «Про затвердження Зміни № 12 до національного класифікатора ДК 003:2010» було запроваджено професію «фахівець із супроводу ветеранів війни та демобілізованих осіб» [12].

Наприкінці грудня 2024 року Наказом Міністерства у справах ветеранів України було затверджено професійний стандарт «Фахівець із супроводу ветеранів війни та демобілізованих осіб» [15]. Відповідно до даного професійного стандарту, фахівцями із супроводу ветеранів війни та демобілізованих осіб можуть бути спеціалісти, які «мають рівень освіти не нижче бакалавра за галузями знань: A «Освіта»; B «Культура, мистецтво та гуманітарні науки; C «Соціальні науки, журналістика та інформація»; D «Бізнес, адміністрування та право»; F «Інформаційні технології»; G «Інженерія, виробництво та будівництво»; I «Охорона здоров'я та соціальне забезпечення»; J «Транспорт та послуги»; K «Безпека та оборона» [15].

Варто наголосити на тому, що між соціальним працівником та фахівцем із супроводу є певна різниця, зокрема:

– «фахівець має завдання роботи із конкретною аудиторією із їхніми потребами та питаннями, що виникають після повернення з війни. Соціальні працівники, зазвичай, надають загальні послуги соціальної підтримки, але не завжди мають глибоке розуміння специфіки потреб ветеранів та демобілізованих осіб;
– фахівець із супроводу володіє глибшими знаннями про психологічні травми, потреби в реабілітації та фокусні правові питання, які стосуються ветеранів;
– фахівець може надати більш індивідуальні послуги, що включають супровід під час адаптації, тоді як соціальний працівник часто працює з багатьма категоріями населення одночасно» [3].

Метою діяльності фахівця із супроводу ветеранів війни та демобілізованих осіб є: «надання ветеранам війни, демобілізованим особам та членам їх сімей, членам сімей загиблих (померлих) ветеранів війни, членам сімей загиблих (померлих) Захисників і Захисниць України (далі – ветерани війни та члени їх сімей) та іншим особам, послуг з підтримки переходу від військової служби до цивільного життя щодо можливостей, прав, гарантій, пільг, отримання публічних (електронних публічних), соціальних, освітніх, реабілітаційних, психологічних та інших послуг, зокрема з питань оформлення документів для отримання таких послуг,

визначення пріоритетності потреб зазначених категорій осіб та допомога у пошуку найбільш оптимальних та ефективних інструментів їх реалізації» [15].

Виходячи зі стандарту, фахівець із супроводу ветеранів війни та демобілізованих осіб повинен виконувати ряд трудових функцій, а саме:

– «організація і планування роботи;

– ведення обліку ветеранів війни та членів їх сімей в адміністративно територіальній одиниці/ територіальній громаді;

– проведення оцінювання потреб ветеранів війни та членів їх сімей;

– інформування з питань: правової, психологічної допомоги;

– забезпечення протезними виробами та допоміжними засобами реабілітації; медичної реабілітації; соціальної, професійної адаптації; сприяння зайнятості; отримання житла; забезпечення розвитку спорту ветеранів війни та членів їх сімей; вшанування пам’яті ветеранів війни;

– здійснення посередництва, представництва інтересів ветеранів війни та членів їх сімей;

– здійснення супроводу ветеранів війни та членів їх сімей, які потребують підтримки (допомоги);

– проведення інформаційно-просвітницької роботи, спрямованої на профілактику та призупинення розвитку психічних та поведінкових розладів, формування умінь самооцінки стану психічного здоров’я та навичок його підтримання;

– формування пропозиції щодо можливостей удосконалення діяльності територіальної громади в задоволенні потреб ветеранів війни та членів їх сімей, активного їх залучення до життя територіальної громади та з метою всебічної реалізації особистого потенціалу та відповідного внеску в розвиток територіальної громади, регіону та суспільства в цілому» [15].

Свою роботу фахівці із супроводу ветеранів війни розпочали з грудня 2024 року. Як зазначається у Міністерстві у справах ветеранів України, на сьогоднішній день вже працевлаштовані понад 487 таких фахівців, на яких покладені такі посадові обов’язки як: «асистування, допомога у заповненні документів; координація та спрямування ветерана, роз’яснення та сприяння реалізації прав на пільги та послуги; допомога у вирішенні складних питань на рівні громади, міста, району, області, країни; здійснення постійного контролю потреб ветеранів» [2].

Так, у 2025 році обсяг субвенції, виділений з державного бюджету на Черкаську область на забезпечення діяльності фахівців із супроводу ветеранів війни та демобілізованих осіб та окремі заходи з підтримки осіб, які захищали незалежність, суверенітет та територіальну цілісність України, становить 23111,9 тисяч гривень [4].

Станом на початок грудня 2024 року у комунальних закладах ОТГ Черкаської області вже почали здійснювати роботу 34 фахівці.

Відбір кандидатів на посади фахівців із супроводу проводився у декілька етапів:

– прийом заяв та інших документів від кандидатів у електронній формі через платформу е-Ветеран;

– проведення психологічного тестування та тестування на знання законодавства. Опрацьовані результати поданої заявки Міністерство у справах ветеранів скеровувало до органів місцевого самоврядування для подальшого розгляду комісією;

– проведення співбесіди (інтерв’ю) кандидатів [9]. Відбір кандидатів на посаду фахівця із супроводу здійснювала комісія, «утворена місцевим органом, із залученням до її складу керівника комунальної бюджетної установи (закладу) або комунального некомерційного підприємства» [4]. До складу таких комісій для забезпечення загального психологічного оцінювання при розгляді кандидатур на посаду фахівця із супроводу ветеранів війни та демобілізованих осіб в Черкаській області увійшли психологи Центру ветеранського розвитку Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини.

Виходячи з підписаного Меморандуму про співпрацю між Міністерством у справах ветеранів та Уманським державним педагогічним університетом імені Павла Тичини [7], а також Положення про Центр ветеранського розвитку [10], одним із завдань Центру є: «…навчання та перекваліфікація ветеранів; підготовка майбутніх помічників ветеранів…» [10].

Згідно із Законом України «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту» [14], постанов Кабінету Міністрів України «Деякі питання забезпечення діяльності фахівців із супроводу ветеранів війни та демобілізованих осіб» [4] та «Про затвердження Порядку та умов забезпечення соціальної та професійної адаптації осіб, які звільняються або звільнені з військової служби, з числа ветеранів війни, осіб, які мають особливі заслуги перед Батьківщиною, членів сімей таких осіб, членів сімей загиблих (померлих) ветеранів війни, членів сімей загиблих (померлих) Захисників та Захисниць» [13], перші 15 ветеранів, їхні рідні та члени сімей загиблих Захисників і Захисниць із Черкаської та Кіровоградської областей пройшли навчання на фахівців із супроводу ветеранів війни та демобілізованих осіб на базі Центру ветеранського розвитку в Уманському державному педагогічному університеті імені Павла Тичини.

Фахівці із супроводу «покращили свої знання щодо взаємодії з цільовою аудиторією, визначення потреб та пошуку партнерів. Вони ознайомилися з особливостями роботи на рівні громад, додатковими інструментами реінтеграції ветеранів війни до цивільного життя» [1].

Підготовка слухачів здійснювалась в рамках освітньої програми підвищення кваліфікації за напрямом «Організація роботи фахівця із супроводу ветеранів війни та демобілізованих осіб» загальним обсягом у 90 годин (три кредити ЄКТС).

Програма містить три модулі, які орієнтовані на актуальні питання соціально-правового захисту ветеранів, кейс-менеджменту, консультування та інформування у роботі з цільовою аудиторією, психологічної діагностики та терапії.

Розглянемо детальніше кожен з модулів. Перший блок спрямований на аналіз соціально-правового захисту ветеранів війни, демобілізованих осіб та членів їх сімей. Під час вивчення першого модуля слухачі опрацьовували такі теми:

1. *Державна ветеранська політика України* (система державної ветеранської політики; соціальні статуси ветеранів війни, демобілізованих осіб та членів їх родин; структура та функції органів публічного управління в питаннях надання державної підтримки ветеранам війни; надання статусу УБД; порядок відновлення втраченого чи пошкодженого посвідчення УБД; посвідчення та нагрудні знаки).

2. *Система соціального захисту ветеранів війни, демобілізованих осіб та членів їх сімей, членів сімей загиблих (померлих) ветеранів війни, Захисників та Захисниць України, сімей полонених, безвісти відсутніх* (виплати та їх види; надання пільг та грошових компенсацій; надання соціальних допомог; особливості видів реабілітації: медичної, фізичної, психологічної, професійної та соціальної).

3. *Правова допомога ветеранам війни, демобілізованим особам та членам їх сімей, сім'ям загиблих (померлих) ветеранів війни, Захисників та Захисниць України, сім'ям полонених, безвісти відсутніх* (порядок звільнення з військової служби за станом здоров'я; процедура проходження медико-соціальної експертної комісії; оскарження рішень підприємств, установ та організацій, що надають пільги; оскарження невидачі або відмови у видачі довідки про обставини травми).

4. *Матеріально-соціальне забезпечення ветеранів війни, демобілізованих осіб та членів їх сімей, сімей загиблих (померлих) ветеранів війни, Захисників та Захисниць України, сімей полонених, безвісти відсутніх* (забезпечення житлом; підстави для поліпшення житлових умов; порядок постановки на квартирний облік; виплати компенсацій за житлові приміщення).

5. *Пенсійне забезпечення ветеранів війни* (основні поняття та принципи пенсійного забезпечення в Україні; види пенсій: пенсія за віком; пенсія по інвалідності та у зв'язку з втратою годувальника; правовий статус ветеранів війни та їх пенсійне забезпечення; види пенсій та пенсійні виплати для ветеранів війни в Україні; особливості пенсійного забезпечення ветеранів війни, які проживають за кордоном).

При роботі над другим модулем увага слухачів акцентувалась на кейс-менеджменті у роботі з ветеранами війни, демобілізованими особами та їх сім'ями. Також важливе місце при вивченні матеріалу відводилось особливостям ведення професійної документації та підготовки звітів.

На цьому модулі зосереджувались на розгляді наступних тем:

– Технологія кейс-менеджменту: загальні підходи до розуміння, алгоритм, документування.

– Вивчення ресурсу громади. Формування і реалізація регіональних програм.

– Налагодження співпраці, взаємодії із суб'єктами надання публічних послуг. Перенаправлення.

– Соціальні послуги у територіальній громаді та особливості їх отримання.

– Документообіг. Формування документів в державних органах та органах місцевого самоврядування.

– Основні принципи нормування та планування роботи, формування поточних та довготривалих планів. Звітність. Ведення реєстру ветеранів війни.

Третій модуль присвячений питанням психосоціальної підтримки ветеранів війни, демобілізованих осіб та членів їх сімей; адаптації ветерана війни до умов цивільного життя.

При опрацюванні даного модуля слухачі працювали над такими темами:

– Особливості комунікації з ветеранами війни, демобілізованими особами та членами їх сімей. Етичні аспекти.

– Професійна адаптація ветеранів війни у громаді.

– Вплив бойових дій на особистість, поняття бойової травми, її наслідки.

– Перша психологічна допомога ветеранам війни та їх сім'ям і самодопомога. Взаємодія з ветеранами війни, що мають поведінкові розлади.

– Взаємодія з родинами зниклих безвісти та алгоритм дій з представниками відповідних органів.

По завершенню навчання фахівці із супроводу отримали свідоцтва державного зразка та відповідні сертифікати.

Висновки. Таким чином, під час проходження навчання у Центрі ветеранського розвитку в Уманському державному педагогічному університеті імені Павла Тичини, у слухачів було сформовано загальні та фахові компетентності, передбачені професійним стандартом «Фахівець із супроводу ветеранів війни та демобілізованих осіб», необхідні для здійснення заходів з підтримки ветеранів війни, демобілізованих осіб, членів їх сімей, членів сімей загиблих (померлих) ветеранів війни, Захисників та Захисниць України в рамках їх реінтеграції у територіальну громаду та забезпечення доступу до ресурсів задля покращення якості їх життєдіяльності [16]. Дослідження підтвердило, що після проходження навчання, фахівці із супроводу матимуть змогу в повній мірі здійснювати супровід та консультування ветеранів війни та членів їх сімей щодо

отримання пільг, виплат, медичної допомоги, адміністративних, соціальних, освітніх та інших послуг; надавати психологічну, консультаційну підтримку, допомогу в оформленні документів тощо.

Використана література:

1. 15 фахівців із супроводу ветеранів війни та демобілізованих осіб завершили програму з підвищення кваліфікації. URL : https://surl.li/qhfsda.
2. В Україні триває відбір фахівців із супроводу ветеранів війни за оновленими стандартами. URL : https://surl.li/kblxzu.
3. Відповіді на ключові питання щодо впровадження у громадах фахівців із супроводу ветеранів війни та демобілізованих осіб. URL : https://surl.li/cgyhox.
4. Деякі питання забезпечення діяльності фахівців із супроводу ветеранів війни та демобілізованих осіб : Постанова Кабінету Міністрів України від 24 січня 2025 р. № 67. URL : https://surl.li/egfhsm.
5. Захаріна Т. Реінтеграційний потенціал ветеранів як чинник успішної їх реінтеграції в соціум. *Social Work and Education*. 2023. Vol. 10, № 3. С. 263–275.
6. Мамаєв І. О. До питання функціонування інституту помічника ветерана/фахівця із супроводу. *Економічна безпека: міжнародний і національний рівень* : збірник наукових праць НДІ ПЗІР НАПрН України за матеріалами ІІІ-ї науково-практичної конференції 16 липня 2024 р. Харків : НДІ ПЗІР НАПрН України, 2024. С. 76–86.
7. Меморандум про співпрацю між Міністерством у справах ветеранів та Уманським державним педагогічним університетом імені Павла Тичини. Умань, 2024. 5 с. URL : https://surl.li/vrjukk.
8. Образ ветеранів в українському суспільстві. URL : https://surl.li/rodhud.
9. Платформа е-Ветеран. URL : https://surl.li/qmdhct.
10. Положення про Центр ветеранського розвитку. Умань. 2023. 7 с. URL : https://surl.li/eirkdy.
11. Про затвердження Державного стандарту соціальної послуги соціальної адаптації ветеранів війни та членів їхніх сімей та внесення зміни до Класифікатора соціальних послуг : Наказ Міністерства соціальної політики від 11.04.2024 р. № 175-Н. URL : https://surl.li/bldetz.
12. Про затвердження Зміни № 12 до національного класифікатора ДК 003:2010 : Наказ Міністерства економіки України від 23.06.2023 р. № 6312. URL : https://surl.li/bsglzj.
13. Про затвердження Порядку та умов забезпечення соціальної та професійної адаптації осіб, які звільняються або звільнені з військової служби, з числа ветеранів війни, осіб, які мають особливі заслуги перед Батьківщиною, членів сімей таких осіб, членів сімей загиблих (померлих) ветеранів війни, членів сімей загиблих (померлих) Захисників та Захисниць : постанова Кабінету Міністрів від 21.06.2017 № 432. URL : https://surl.li/fnfbwd.
14. Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту : Закон України від 22 жовтня 1993 р. № 3551-XII. Верховна Рада України. URL : https://surl.lu/snjsaz.
15. Професійний стандарт «Фахівець із супроводу ветеранів війни та демобілізованих осіб». URL : https://surl.li/aaykgv.
16. Рекомендації щодо розроблення освітніх програм підвищення кваліфікації фахівця із супроводу ветеранів війни та демобілізованих осіб. URL : https://surl.li/gbzpcz.
17. Уряд запустив стратегічний проєкт Мінветеранів переходу від військової служби до цивільного життя. URL : https://surl.li/aqwqrm.
18. Уряд прогнозує збільшення кількості ветеранів до 5–6 мільйонів після кінця війни. URL : https://surl.li/pvkgnd.

References:

1. 15 fakhivtsiv iz suprovodu veteraniv viiny ta demobilizovanykh osib zavershyly prohramu z pidvyshchennia kvalifikatsii [15 specialists in supporting war veterans and demobilized persons completed a training program]. URL : https://surl.li/qhfsda [in Ukrainian].
2. V Ukraini tryvaie vidbir fakhivtsiv iz suprovodu veteraniv viiny za onovlenymy standartamy [In Ukraine, the selection of specialists for the support of war veterans according to updated standards is underway]. URL : https://surl.li/kblxzu [in Ukrainian].
3. Vidpovidi na kliuchovi pytannia shchodo vprovadzhennia u hromadakh fakhivtsiv iz suprovodu veteraniv viiny ta demobilizovanykh osib [Answers to key questions regarding the introduction of specialists in communities to support war veterans and demobilized persons]. URL : https://surl.li/cgyhox [in Ukrainian].
4. Deiaki pytannia zabezpechennia diialnosti fakhivtsiv iz suprovodu veteraniv viiny ta demobilizovanykh osib: Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy [Some issues of ensuring the activities of specialists in supporting war veterans and demobilized persons: Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine] vid 24 sichnia 2025 r. № 67. URL : https://surl.li/egfhsm [in Ukrainian].
5. Zakharina T. (2023). Reintehratsiinyi potentsial veteraniv yak chynnyk uspishnoi yikh reintehratsii v sotsium. *Social Work and Education* [Reintegration potential of veterans as a factor in their successful reintegration into society. *Social Work and Education*]. Vol. 10, №. 3. S. 263–275. [in Ukrainian].
6. Mamaiev I. O. (2024). Do pytannia funktsionuvannia instytutu pomichnyka veterana/fakhivtsia iz suprovodu. *Ekonomichna bezpeka: mizhnarodnyi i natsionalnyi riven: zbirnyk naukovykh prats* [On the issue of the functioning of the institute of veteran assistant/support specialist. *Economic security: international and national level: collection of scientific works*] r. Kharkiv : NDI PZIR NAPrN Ukrainy, S. 76–86. [in Ukrainian].
7. Memorandum pro spivpratsiu mizh Ministerstvom u spravakh veteraniv ta Umanskym derzhavnym pedahohichnym universytetom imeni Pavla Tychyny (2024). [Memorandum of Cooperation between the Ministry of Veterans Affairs and Pavlo Tychyna Uman State Pedagogical University]. Uman. 5 s. URL : https://surl.li/vrjukk [in Ukrainian].
8. Obraz veteraniv v ukrainskomu suspilstvi [The image of veterans in Ukrainian society]. URL : https://surl.li/rodhud [in Ukrainian].
9. Platforma e-Veteran [e-Veteran platform]. URL : https://surl.li/qmdhct [in Ukrainian].
10. Polozhennia pro Tsentr veteranskoho rozvytku (2023). [Regulations on the Veterans Development Center]. Uman. 7 s. URL : https://surl.li/eirkdy [in Ukrainian].
11. Pro zatverdzhennia Derzhavnoho standartu sotsialnoi posluhy sotsialnoi adaptatsii veteraniv viiny ta chleniv yikhnikh simei ta vnesennia zminy do Klasyfikatora sotsialnykh posluh: Nakaz Ministerstva sotsialnoi polityky [On approval of the State Standard of Social Services for Social Adaptation of War Veterans and Their Family Members and Amendments to the Classifier of Social Services: Order of the Ministry of Social Policy] vid 11.04.2024 r. № 175-N. URL : https://surl.li/bldetz [in Ukrainian].

12. Pro zatverdzhennia Zminy № 12 do natsionalnoho klasyfikatora DK 003:2010: Nakaz Ministerstva ekonomiky Ukrainy [On approval of Amendment No. 12 to the national classifier DK 003:2010: Order of the Ministry of Economy of Ukraine]. 23.06.2023 r. № 6312. URL : https://surl.li/bsglzj [in Ukrainian].
13. Pro zatverdzhennia Poriadku ta umov zabezpechennia sotsialnoi ta profesiinoi adaptatsii osib, yaki zvilniaiutsia abo zvilneni z viiskovoi sluzhby, z chysla veteraniv viiny, osib, yaki maiut osoblyvi zasluhy pered Batkivshchynoiu, chleniv simei takykh osib, chleniv simei zahyblykh (pomerlykh) veteraniv viiny, chleniv simei zahyblykh (pomerlykh) Zakhysnykiv ta Zakhysnyts: postanova Kabinetu Ministriv [On approval of the Procedure and conditions for ensuring social and professional adaptation of persons discharged or released from military service, war veterans, persons with special merits before the Motherland, family members of such persons, family members of deceased war veterans, family members of deceased Defenders: Resolution of the Cabinet of Ministers] vid 21.06.2017 № 432. URL : https://surl.li/fnfbwd [in Ukrainian].
14. Pro status veteraniv viiny, harantii yikh sotsialnoho zakhystu: Zakon Ukrainy [On the status of war veterans, guarantees of their social protection: Law of Ukraine] vid 22 zhovtnia 1993 r. № 3551-XII. URL : https://surl.lu/snjsaz [in Ukrainian].
15. Profesiinyi standart «Fakhivets iz suprovodu veteraniv viiny ta demobilizovanykh osib» [Professional standard «Specialist in the support of war veterans and demobilized persons»]. URL : https://surl.li/aaykgv [in Ukrainian].
16. Rekomendatsii shchodo rozroblennia osvitnikh prohram pidvyshchennia kvalifikatsii fakhivtsia iz suprovodu veteraniv viiny ta demobilizovanykh osib [Recommendations for the development of educational programs for advanced training of specialists in the support of war veterans and demobilized persons]. URL : https://surl.li/gbzpcz [in Ukrainian].
17. Uriad zapustyv stratehichnyi proiekt Minveteraniv perekhodu vid viiskovoi sluzhby do tsyvilnoho zhyttia [The government launched a strategic project of the Ministry of Veterans Affairs for the transition from military service to civilian]. URL : https://surl.li/aqwqrm [in Ukrainian].
18. Uriad prohnozuie zbilshennia kilkosti veteraniv do 5–6 milioniv pislia kintsia viiny [The government predicts an increase in the number of veterans to 5–6 million after the end of the war]. URL : https://surl.li/pvkgnd [in Ukrainian].

Baldyniuk O., Matros O. Training of specialists in accompanying war veterans and demobilized persons on the basis of the veteran development center

Specialists in the support of war veterans and demobilized persons play an important role in the complex process of veteran readaptation from military service to civilian life. That is why today there is an urgent interest in training highly qualified specialists who can effectively help veterans, and in involving Veteran Development Centers in the process of professional training of such specialists in the support of veterans.

In the article, the authors reveal the work of the Veteran Development Center at the Pavlo Tychyna Uman State Pedagogical University in training a specialist in the support of war veterans and demobilized persons, in accordance with the updated professional standard.

A number of regulatory and legal documents were analysed: the Law of Ukraine «On the Status of War Veterans, Guarantees of Their Social Protection»; Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine «Some issues of ensuring the activities of specialists in the support of war veterans and demobilized persons», Professional standard «Specialist in the support of war veterans and demobilized persons»; other acts of legislation that relate to the work of a specialist in the support of veterans.

The problems that veterans face when returning to civilian life are identified. The main requirements for a specialist in the support of war veterans and demobilized persons are analysed in accordance with the requirements of the professional standard. The role of the Veteran Development Center in the training of certified specialists in the support of war veterans and demobilized persons, the formation of their competencies necessary for the implementation of measures to support war veterans, demobilized persons, and their family members is revealed.

Key words: *war veterans, reintegration, specialist in supporting war veterans and demobilized persons, Veteran Development Center, regulatory and legal aspects of working with veterans, social protection, psychosocial support, document flow of a specialist in working with veterans.*

УДК 811.111:378.147:82-93+821.134.2](082.21)
DOI https://doi.org/10.31392/UDU-nc.series5.2025.103.02

Баняс В. В.

ТРИ СЕМІНАРИ З АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ НА БАЗІ ЛІТЕРАТУРНИХ ТВОРІВ (РОЗГЛЯДАЮЧИ РАЗОМ ІЗ СТУДЕНТАМИ ЗНАМЕНИТІ КНИЖКИ: «ПІТЕР І ВЕНДІ», «ЧЕРВОНА ШАПОЧКА», «ДОН КІХОТ»)

Запропонована стаття містить сценарії (синопсиси) трьох семінарів для студентів першого курсу вишів, які вивчають англійську мову. За їхньою допомогою можна урізноманітнити курс, окрім іншого, ввівши до нього нові пласти лексики.

Тема першого семінару – повість для дітей «Пітер і Венді» шотландського автора Джеймса Метью Баррі. Це одна з найпопулярніших книжок для дітей усього світу за останнє століття. Втім, на семінарі пропонується поглянути на неї з іншого боку, акцентуючи насамперед на її «недитячості», на очевидній присутності в ній прихованих мотивів та смислових пластів, а також на явній прив'язаності твору з непростими історично-суспільними реаліями Великої Британії другої половини XIX – початку XX ст.